

섹션 9.

MILITARY SCIENCES, NATIONAL SECURITY AND SECURITY OF THE STATE BORDER

DOI 10.36074/logos-21.06.2024.014

ВОДНІ ПЕРЕШКОДИ: ЇХНЯ РОЛЬ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВІЙНИ

Денисов Ігор Анатолійович¹, Гаврилович Олександр Миколайович²

---

1. викладач кафедри інженерної підтримки
Національний університет оборони України, УКРАЇНА
ORCID ID: 0009-0006-5584-9177

2. слухач інституту логістики та підтримки військ (сил)
Національний університет оборони України, УКРАЇНА

Вагоме стратегічне значення сьогодні мають водні перешкоди, такі як річки, озера та канали. Саме вони створюють значні виклики для пересування підрозділів. Контроль над ними забезпечує перевагу в мобільності сил та засобів. Ріки (канали) порівняно легко приводяться в оборонне становище і тим самим підвищують стійкість оборони, дають можливість заощадити ресурс військ і сприяють зосередженню підрозділів на головному напрямку. Під час маневреної оборони або відступу війська використовують ріки (канали) в якості основних чи проміжних рубежів. При наступі війська змушені вирішувати непрості завдання - подолання цих рубежів. Для успішної реалізації цих дій інженерні війська повинні ефективно реалізувати ряд таких завдань:

- своєчасне проведення інженерної розвідки водної перешкоди та прилеглої до неї місцевості;
- чітку організацію обов'язків особового складу, який бере участь у подоланні водної перешкоди;
  - підтримання мобільності військ (сил), що форсують водну перешкоду;
  - підтримання високої пропускної здатності переправ;
  - дотримання маскувальної дисципліни;
  - захист переправ від сплавних річних мін та вибухонебезпечних предметів;
  - злагоджена взаємодія усіх задіяних підрозділів.

Однак потрібно враховувати, що під час форсування війська стають вразливими до ворожих атак. Тому планування та здійснення переправ

потребують високого рівня координації та забезпечення безпеки військ (сил).

Ріки та канали завжди були важливими бар'єрними рубежами у війнах, про це свідчать історичні факти. Битви за ріки Сомма (Франція), Рейн (Німеччина), Євфрат (Західна Азія) та інші були важливими, інколи вирішальними для досягнення кінцевої мети операції, а також для підтримки оперативної гнучкості та реагування на можливі контратаки.

Розглядаючи військові дії в Україні, ми знаємо, що її територія має розгалужену систему водних ресурсів, яка включає річки, озера, водосховища та канали [1]. Ці водні об'єкти відіграють важливу роль у різних сферах життя, включаючи безпеку та оборону нашої держави. Річки України мають різні чинники, що впливають на стратегічне значення під час військових дій. Обладнання й утримання переправ через водні перешкоди є одним із важливих і трудомістких заходів інженерної підтримки мобільності військ (сил) [2]. Ефективність цього заходу в певній мірі буде залежати від ключових характеристик головних рік, наведених у (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика рік України

п/п	Назва	Довжина (км)	Ширина(м)	Глибина(м)
1.	р.Дніпро	2201 (в Україні 981)	500-1000	2-12
2.	р.Дністер	1352 (в Україні 705)	100-300	1,5-10
3.	р.Південий Буг	806 км	60-80	1-5
4.	р.Сіверський Донець	1053 (в Україні 718)	30-70	0,5-2,5
5.	р.Десна	1130 (в Україні 591)	100-200	0,5-5
6.	р.Інгулець	549	20-50	1-2
7.	р.Стир	494	10-100	1-3,5
8.	р.Ворскла	464	30-70	1-2
9.	р.Тетерів	365	10-50	1-4
10.	р.Сула	365	30-50	1-4

[авторська розробка]

Перешкоди, які створюють річки, слугують природними бар'єрами, що уповільнюють або перешкоджають пересуванню військ противника і слугують природними рубежами оборони, зміцненими інженерними спорудами. Підрозділи можуть готувати мости до руйнування або знищувати їх, а це

섹션 9.

MILITARY SCIENCES, NATIONAL SECURITY AND SECURITY OF THE STATE BORDER

потребує часу та ресурсів для облаштування нових переправ. Певні дії структур (установлення мін на берегах і у воді), а також природні фактори (сезонні зміни рівня води, погодні умови) можуть додатково ускладнювати переправу і впливати на хід бойових дій.

Окрім річок, бар'єрними рубежами слугують канали, адже забезпечують можливість переміщення води, транспортування вантажів і створення штучних перешкод. Фундаментальні характеристики основних каналів наведені у (табл. 2).

Таблиця 2

Характеристика основних каналів України

п/п	Назва	Довжина (км)	Ширина (м)	Глибина (м)
1.	Північно-Кримський	402	15-150	2-7
2.	Дніпро-Донбас	263	20-40	3-6
3.	Дунай-Чорне море	170	70-100	7-9
4.	Каховський	130	30-60	3-5
5.	Краснознаменський	149	20-40	3-5
6.	Сіверський Донець-Донбас	131	25-50	4-7
7.	Інгулець-Малокаховський	50	20-40	3-5
8.	Дніпро-Кривий Ріг	42	30-60	3-7
9.	Інгулецький	40	20-40	2-4

[авторська розробка]

Значна ширина і глибина каналів роблять їх серйозною перешкодою для військ, що намагаються переправитися. Підрозділи стають вразливими до вогневого ураження артилерії та ударів повітряного противника, особливо під час наведення тимчасових мостових переходів або переправ. Вороже знищення або мінування шлюзів і дамб може призвести до зміни рівня води в каналі, створюючи додаткові труднощі для мобільності військ (сил) та логістичного забезпечення. У деяких місцях канали проходять через заболочені території. Уздовж каналів можуть бути створені укріплені оборонні позиції, використання яких значно ускладнює просування атакуючих військ.

Водні ресурси України є стратегічно важливими у військових діях. Контроль над річками, каналами та водосховищами дає перевагу, але створює виклики для військових підрозділів. Інженерні підрозділи відіграють ключову роль у подоланні цих перешкод, ефективно використовуючи спеціалізовану техніку та засоби [3]. Ретельне планування, розвідка, маскування і вогнева підтримка є основними умовами для успішного форсування водних перешкод, що підвищує мобільність і бойову здатність військ.

За позитивним досвідом операцій з подолання водних перешкод в російсько-українській війні в травні 2022 року українські війська успішно форсували річку Сіверський Донець біля міста Лиман, використовуючи понтонно-мостовий парк [4]. Ця операція дозволила українським військам зайняти важливі стратегічні позиції та відбити наступ російських військ.

Російські війська також мали успішні операції з форсування цієї річки, хоча вони зіткнулися з численними труднощами, такими як сильний опір з боку українських сил та інженерні перешкоди, бо їхні десантно-штурмові підрозділи не мали важкого артилерійського озброєння.

У серпні 2022 року Сили оборони України здійснили успішну переправу через річку Інгулець поблизу села Давидів Брід [5]. Це дозволило їм відкрити новий фронт та здійснити наступальні дії на південному напрямку.

Російські війська намагалися утримати контроль над мостами, використовуючи артилерійську та авіаційну підтримку, проте зазнали значних втрат. На додачу до вищезгаданого, обидві сторони під час подолання водних перешкод зазнавали певних проблем:

- мінування берегів та водних об'єктів;
- руйнування мостів;
- відсутність належної вогневої підтримки;
- низька ефективність маскування від цілодобової розвідки;
- вплив безпілотних літальних апаратів (БПЛА) та високоточних боєприпасів, оснащених навігаційними системами з доступом до супутникових даних;
- непередбачувана зміна погодних умов.

Слід зазначити, що результати аналізу підтверджують важливість систематизації та узагальнення способів подолання водних перешкод. Для мінімізації впливу негативних чинників важливу роль відіграватиме застосування геоінформаційних систем (ГІС) та інших технологій обробки просторових даних. З їх допомогою можна створювати детальні карти водних перешкод, моделювати можливі шляхи переправи та оцінювати ризики. Також ідея оснащення засобів інженерного озброєння сучасними комплексами (засобами) для боротьби з БПЛА є перспективною та важливою для підвищення ймовірності успішного досягнення стратегічних цілей.

Висновки. Стаття охоплює різні аспекти аналізу водних перешкод у військових конфліктах, зокрема їх стратегічне значення, тактичні методи подолання, роль інженерних підрозділів, вплив на мобільність військ, логістичні виклики та технологічні інновації. Умови сьогодення показують, що важливі військові операції будуть пов'язані з ріками (каналами), що значною

섹션 9.

MILITARY SCIENCES, NATIONAL SECURITY AND SECURITY OF THE STATE BORDER

мірою впливатиме на тактику і стратегію ведення операції (бойових дій). Досягнення бажаних темпів подолання водних перешкод значною мірою визначатиме ефективність операції. Важливі чинники, від яких залежатиме мобільність військ - буде характер руйнування, матеріально-технічне забезпечення і можливість долати бар'єрні рубежі на широкому фронті.

Практичний досвід російсько-української війни показує, що успішне подолання водних перешкод вимагає комплексного підходу до вирішення завдань. Складовими цього підходу можуть бути: високий рівень координації, ретельне планування, постійне вдосконалення методів і засобів для підтримання мобільності, оперативна гнучкість військ (сил) та ефективне використання інженерних підрозділів, що дозволяє забезпечити захист національних інтересів. Здійснений аналіз дає підстави зробити висновок, що інженерні підрозділи відіграють критичну роль у подоланні водних перешкод.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Керівництво з подолання водних перешкод. Київ: Центру опер. стандартів і методики підготовки. Збройних Сил України, 2019. 188 с.
- [2] Методичний посібник з подолання водних перешкод. Київ: ЦУПДВ ЗС України, 2013.
- [3] Інженерна підготовка: Навчальний посібник. Львів: НАСВ, 2016.
- [4] Плацдарм біля Лимана дасть Росії перевагу у наступі на Донбасі - розвідка Британії. <https://www.pravda.com.ua/news/2022/05/28/7349050/>.
- [5] На Півдні командування ЗСУ продемонструвало новаторську методику контранступів. <https://armyinform.com.ua/2022/06/15/na-pivdni-komanduvannya-zsu-prodemonstruvalo-novatorsku-metodyku-kontrnastupiv/>.
- [6] River-crossing operations. / ed. by U. S. M. Corps, United States. Dept. of the Army. Washington, D.C : Headquarters, Dept. of the Army, U.S. Marine Corps, 1998. 164 с.
- [7] FM 90-13 "River-crossing operations", 2012.
- [8] STANAG 2395. Opposed Water Crossing Procedures (Edition 1). 1994.